စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့

ကုန်သွယ်မှုသတင်းအချက်အလက်နှင့် သုတေသနဌာနခွဲ

လက်ဖက်စို

ဈေးကွက်အလားအလာလေ့လာချက်

(ITC MARKET SCAN)

အမှတ်စဉ် (၀၀၁၆)

(HS- Code 090230)

Black fermented tea and partly fermented tea

September 2024

ဈေးကွက်အလားအလာလေ့လာချက်

(ITC- MARKET SCAN)

Product: 090230 Black fermented tea and partly fermented tea, whether or not flavoured, in immediate packings ...

(HS-Code 090230)

Black fermented tea and partly fermented tea

လက်ဖက်စို (HS - Code 090230)

၁။ မြန်မာလူမျိုးများ စွဲမြဲစွာပြောလေ့ပြောထရှိခဲ့ကြသော အာဟာရသုံးမျိုး၏စကားပုံမှာ "အသားတွင်ဝက်၊ အသီးတွင်သရက်၊ အရွက်တွင်လက်ဖက်" ဟူ၍ဖြစ်သည်။ လက်ဖက်ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားခဲ့သည်မှာ အာရှတိုက်မှဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လက်ဖက်ယဉ်ကျေးမှု များတွင် မြန်မာ့လက်ဖက်ယဉ်ကျေးမှုမှာ ထူးခြားခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ဖက်အစိုနှင့် အခြောက်ဟူ၍ရှိရာ ထိုနှစ်မျိုးစလုံးကိုပင် သုံးစွဲကြသည်။ လက်ဖက်၏အရသာမှာ ကောင်းလွန်း သောကြောင့် နတ်သစ်ရွက်ဟု၍လည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏အဆိုအရ လက်ဖက်မူရင်း အစသည် တရုတ်ပြည်မမှ ပေါ်ပေါက်လာသောဆေး တစ်မျိုးဟူ၍လည်း ဆိုကြသည်။ လက်ဖက်ကို နေရာဒေသအလိုက် တရုတ်မျိုး၊ အာသံမျိုး၊ အင်ဒိုချိုင်းနားမျိုး ဟူ၍ (၃)မျိုး ခွဲခြားထားပါသည်။ တရုတ်လက်ဖက်မျိုးကို ရှမ်းပြည်နယ်တွင် စိုက်ပျိုးပြီး၊ အပင်ပု၍ အရွက်သေးကာ ချုံပုတ်ပုံစံ ဖြစ်သည်။ အရွက်မှာအစိမ်းရင့်ရောင်ဖြစ်ပြီး၊ အထွက်နှုန်းနည်းကြောင်း သိရှိရသည်။ အာသံလက် ဖက်မျိုးသည် အပင်ငယ်ပုံစံဖြစ်ပြီး အမြင့်ပေ၊ (၃၀-၅၀)ပေရှိကာ အရွက်အရွယ်အစား ကြီးမား၍ ရွက်ကြောမှာထင်ရှားသည်။ အင်ဒိုချိုင်းနားလက်ဖက်မျိုးသည် အာသံလက်ဖက်ခန့်ထူပြီး အရွက်

သည်အဝါ (သို့မဟုတ်) အစိမ်းဖျော့ရောင်ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အာသံလက်ဖက်မျိုးကို အများဆုံးစိုက်ပျိုးကြသည်။

၂။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ဖက်ကို ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ ရာသီဥတုအေးသောဒေသများဖြစ်သည့်ရှာင်မြို့နယ်နှင့် ပင်လောင်းဒေသတွင် အများဆုံးစိုက်ပျိုးသည်ကိုတွေ့ရှိရပြီး မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ မိုးညီမျှပြီး ကျောက်သား၊ မြေသား ရောစပ်နေသော ကုန်းမြေတွင်လည်း လက်ဖက်ကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ အများအားဖြင့် လက်ဖက်ပင်များကို တောင်စောင်းများတွင် လှေကားထစ်သဖွယ်အဆင့်ဆင့်ပြုလုပ်၍ စိုက်ပျိုးလေ့ရှိကြသည်။ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အမြင့် ပိုမြင့်လေ လက်ဖက်အရည်အသွေး ပိုကောင်းလေဖြစ်သည်။ ရေမြေရာသီဥတုပေါ်မူတည်ပြီး အာနိသင်၊ အရောင်အဆင်း၊ အနံ့အရသာ ပြောင်းလဲနိုင်ပြီး ခူးပုံခူးနည်းစနစ်၊ ခူးသောအချိန်နှင့် ထုတ်လုပ်သည့်နည်းစနစ်ပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားမှုရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ လက်ဖက်ကုန်ကြမ်းအခြေခံအပိုင်း သာမက ကုန်ချောထုတ်လုပ်မှုအပိုင်းထိ စနစ်မကျလျှင် လက်ဖက်အရည်အသွေး ကျဆင်းနိုင်ကြောင်း သိရှိရသည်။

၃။ လက်ဖက်စိုက်ပျိုးမည်ဆိုပါက ပထမဦးစွာ လက်ဖက်စေ့များကို သင့်တော်သောမြေ၌ပျိုး၍ တစ်ပေလောက်ကြီးလာသောအခါ ခြံများသို့ရွှေ့ပြောင်းပြီး တစ်ပင်နှင့်တစ်ပင်ကို ငါးပေခြောက်ပေခန့်ခွာ၍စိုက်ပျိုးရသည်။ လက်ဖက်ပင်သည် အမြဲတမ်းစိမ်းစိုလျက်ရှိသော အပင်ငယ်မျိုးဖြစ်ပြီး သဘာဝအတိုင်း ထားမည်ဆိုပါက ပေ၃၀ခန့်အထိမြင့်နိုင်သည်။ သို့သော် လက်ဖက်ခြံများတွင်မူ အရွက်များစေရန်နှင့် လက်လှမ်းမီခူးနိုင်စေရန် လေးပေငါးပေလောက်သာ အစဉ်ဖြတ်ထားလေ့ရှိသည်။ လက်ဖက်ပင်များကို စတင်စိုက်ပျိုးပြီး ငါးနှစ်ကျော်လျှင် စတင်ခူးဆွတ်ရပါသည်။ သို့ရာတွင် အကောင်းဆုံး လက်ဖက်ရွက်ကို ဆယ်နှစ်၊ ဆယ့်ငါးနှစ်ခန့်အရွယ် လက်ဖက်ပင်များမှသာရနိုင်သည်။ ၂၅ နှစ်ခန့် အရွယ်ရောက်ပါက လက်ဖက်ပင်ကို မြေကြီးမှကပ်၍ ခုတ်လှဲပြီးနောက်အသစ်တစ်ဖန် အမြစ်မှပြန်ပေါက်စေရသည်။ လက်ဖက်များခူးဆွတ်ရာတွင် တစ်ပတ်လျှင်တစ်ကြိမ်နှုန်းဖြင့် တစ်လလျှင်လေးကြိမ်၊ တစ်နှစ်လျှင်အကြိမ် ၄၀ ကျော်ခူးဆွတ်ရကြောင်း၊ တစ်ဧကလျှင် လက်ဖက်အစို ပိဿာ ၈၀၀ မှ ၁၀၀၀ အထိထွက်ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။ ခူးပြီး

သောလက်ဖက်ရွက်နုများကို လက်ဖက်ရည်အဖန်ခြောက်၊ လက်ဖက်ရည်အချိုခြောက်၊ လက်ဖက်အစိုနှင့် လက်ဖက်အဆီစသည်ဖြင့် လေးမျိုးလေးစားအထိခွဲခြား၍ လိုအပ်သလို ပြုလုပ်ကြသည်။ လက်ဖက်ခြောက် (လက်ဖက်ရည်အဖန်ခြောက်) လုပ်ငန်းမှာ နွေရာသီနှင့် မိုးမကျမီကာလအတွင်းသာ လုပ်ကိုင်ပြီးလျှင် မိုးဦးကျ၍ မိုးအလွန်ရွာသောအချိန်၌ အချိုခြောက်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။

၄။ မတ်၊ ဧပြီ၊ မေလ တို့တွင် ခူးယူသောလက်ဖက်ကို 'ရွှေဖီဦး'ဟုလည်းကောင်း၊ ဇွန်နှင့်ဇူလိုင်လတို့တွင် ခူးယူလျှင် 'ခါးကန့်'ဟုလည်းကောင်း၊ စက်တင်ဘာနှင့် အောက်တိုဘာလတို့တွင် ခူးယူ သောလက်ဖက်ကို 'မိုးညွန့်' ဟုလည်းကောင်း၊ နိုဝင်ဘာလနှင့်ဒီဇင်ဘာလတို့တွင် ခူးယူလျှင် 'နှင်းတက်'ဟုလည်းကောင်းမျိုးမျိုးခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။ မတ်လဆန်းပိုင်းတွင်ထွက်သောလက်ဖက်များအား လက်ဖက်ခြောက်အဖြစ် ပြုလုပ်ရောင်းချကြပြီး၊ မေလနှင့် ဇွန်လ နောက်ပိုင်းထွက်သောလက်ဖက်များသည် အထွက်နှုန်းအလွန်များပြီး မိုးရာသီဖြစ်သောကြောင့် လက်ဖက်စိုလုပ်ငန်းအတွက် သိုလှောင်ထားကြပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံးရောင်းချကြောင်း သိရှိရသည်။

၅။ လက်ဖက်ရွက်အား အချဉ်ဖောက်၍ နှပ်ကာရရှိလာသော လက်ဖက်စိုကို အဆာပလာမျိုးစုံရောပြီး လက်ဖက်သုပ်အဖြစ် စားသုံးကြသည်။ မြန်မာလူမျိုးများ အနှစ်သက်ဆုံး အစားအစာများတွင် လက်ဖက်သည်လည်း အဓိကပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုထဲတွင် လက်ဖက်သည်မပါမဖြစ်များစွာ အသုံးဝင်သကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်အတွက်လည်း အသုံးဝင်ပြီး အကျိုးသက်ရောက်မှုကောင်းစွာရရှိနိုင်သော အရွက်မျိုးဖြစ်သောကြောင့် စားသုံးသင့်ပါသည်။ လက်ဖက်စိုနှင့် လက်ဖက်ခြောက်တို့သည် ရက်ရှည်ထားနိုင်လေ လက်ဖက်အာနိသင်ပိုကောင်းလေဖြစ်ပြီး လရှည်၊ နှစ်ရှည်ထားနိုင်ပါက ကျန်းမာရေးအထောက်အကူပြုဓာတ်များသည် ပိုမိုအားကောင်းလာပြီး ဆေးဘက်ဝင်နှုန်းပိုများလာကာ ကျန်းမာရေးအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများစွာရရှိစေနိုင်သည်။

၆။ လက်ဖက်သည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုတွင် ဆေးဖက်ဝင်အပင်တစ်မျိုးဖြစ်သောကြောင့် အရိုးများကိုသန်မာစေခြင်း၊ လန်းဆန်းတက်ကြွစေခြင်း၊ Antioxidants ပါဝင်သောကြောင့် အရွယ်တင်နုပျိုစေခြင်း၊ နှလုံးခုန်နှုန်းအားကောင်းစေခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိစေနိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင် လက်ဖက်စိုသည် သဘာဝအရွက်မှ ထုတ်လုပ်ထားသောကြောင့် ဓာတ်တိုးဆန့်ကျင်ပစ္စည်းများစွာပါဝင်ပြီး ကျန်းမာရေးအတွက် ကောင်းမွန်စေပါသည်။ အစာချေစနစ်၊ နှလုံး၊ အသည်း၊ ဆီးချိုနဲ့ အယ်လ်ဇိုင်းမားရောဂါများနှင့် စိတ်ကျန်းမာရေးအပြင် ကိုယ်ခန္ဓာအပူအအေးကိုလည်း ထိန်းညှိကောင်းမွန်စေနိုင်ပါသည်။ ကင်ဆာရောဂါ ကာကွယ်ခြင်း၊ နှလုံးရောဂါကို သက်သာစေခြင်း၊ ကိုလက်စထရော သွေးတွင်းအဆီကျစေခြင်း၊ လေဖြတ်နှုန်းကို ကျစေခြင်း၊ ဆီးချိုရောဂါနှင့် ကိုယ်အလေးချိန်ကျစေခြင်း၊ အရေပြားရောဂါဖြစ်ပွားမှုမှအကာအကွယ်ဖြစ်စေခြင်း၊ မှတ်ဉာဏ်ကောင်းစေခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ပါသည်။

၇။ နှစ်ရှည်ပင်ဖြစ်သည့် လက်ဖက်ပင်များကို မိသားစုတစ်စုလျှင် အနည်းဆုံး (၁၀)ကေမှ (၁၅) ကေအထိ စိုက်ပျိုးထားကြပြီး အထွက်နှုန်းကောင်းသည့်လက်ဖက်ပင်များသည် မိသားစုဘိုးဘွားလက်ထက်ကပင် စိုက်ပျိုးထားလေ့ရှိကြသည်။ အချို့လက်ဖက်ပင်များမှာ သက်တမ်းကာလအလွန်ကြာမြင့်နေပြီဖြစ်၍ ပင်စည်ပိုင်းမှာ အလွန်ကြီးမားပြီး လက်ဖက်ညွန့်အထွက်နှုန်းမှာလည်း အလွန်များပြားသောကြောင့် လက်ဖက်ညွန့်များ ခူးဆွတ်ပြီး လက်ဖက်စို၊ လက်ဖက်ခြောက်လုပ်ငန်းများဖြင့် မိသားစုဝင်ငွေတိုးပွား၍ စီးပွားရေးအဆင်ပြေလျက်ရှိကြောင်း သိရှိရသည်။

ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းဝယ်ယူသောနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာ့ပို့ကုန်နှိုင်းယှဉ် လေ့လာချက်

၂၀၂၃ ခုနှစ်၌ ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စိုအများဆုံးတင်သွင်းသော(၁၀) နိုင်ငံ

Fig 1: Top 10 World importers in 2023

No	Importers	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in world imports (%)
1	United States of America	158032	17058	9264	9.3
2	Australia	82353	8827	9330	4.8
3	Iraq	75335	17402	4329	4.4
4	Saudi Arabia	70846	9412	7527	4.2
5	Canada	68747	9080	7571	4
6	Germany	63247	9586	6598	3.7
7	France	58914	5056	11652	3.5
8	Russian Federation	58733	7731	7597	3.4
9	Hong Kong, China	56796	5057	11231	3.3
10	Netherlands	56757	5125	11075	3.3
184	Myanmar	37	11	3364	0
	other	953416	-	-	56.1
	World	1703176	-	-	100

Source: ITC Trade Map

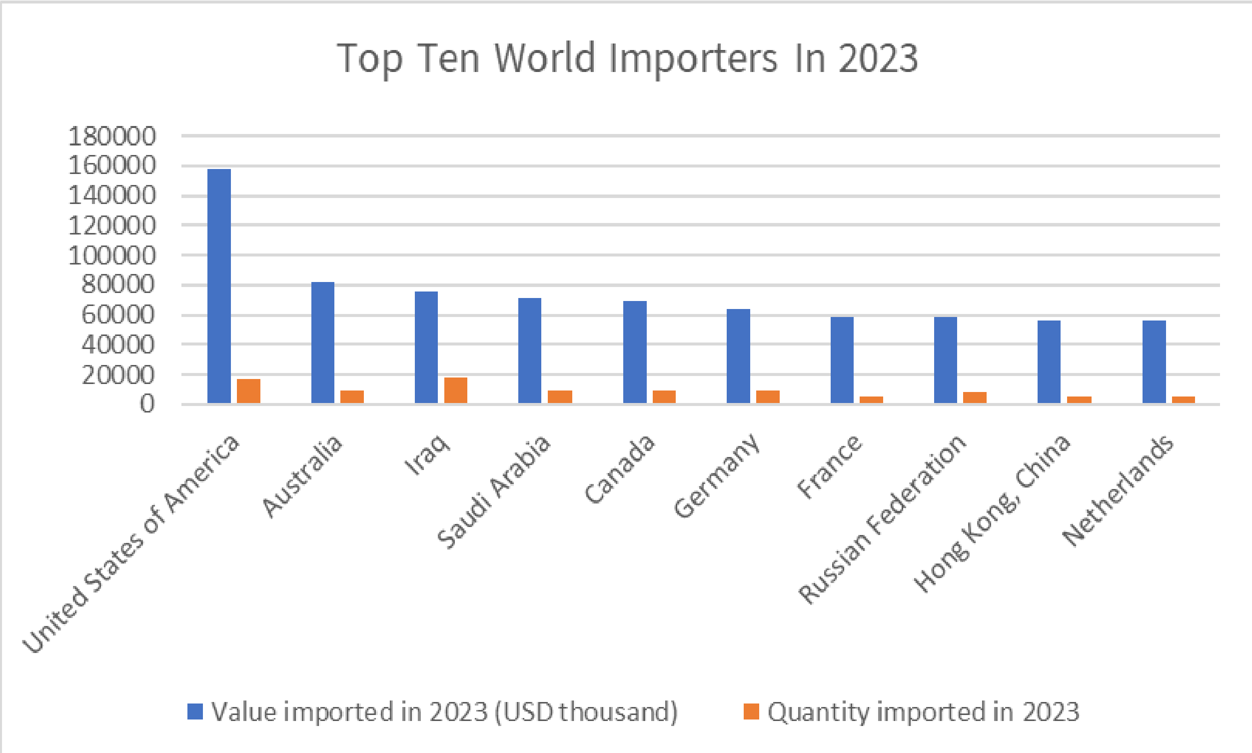

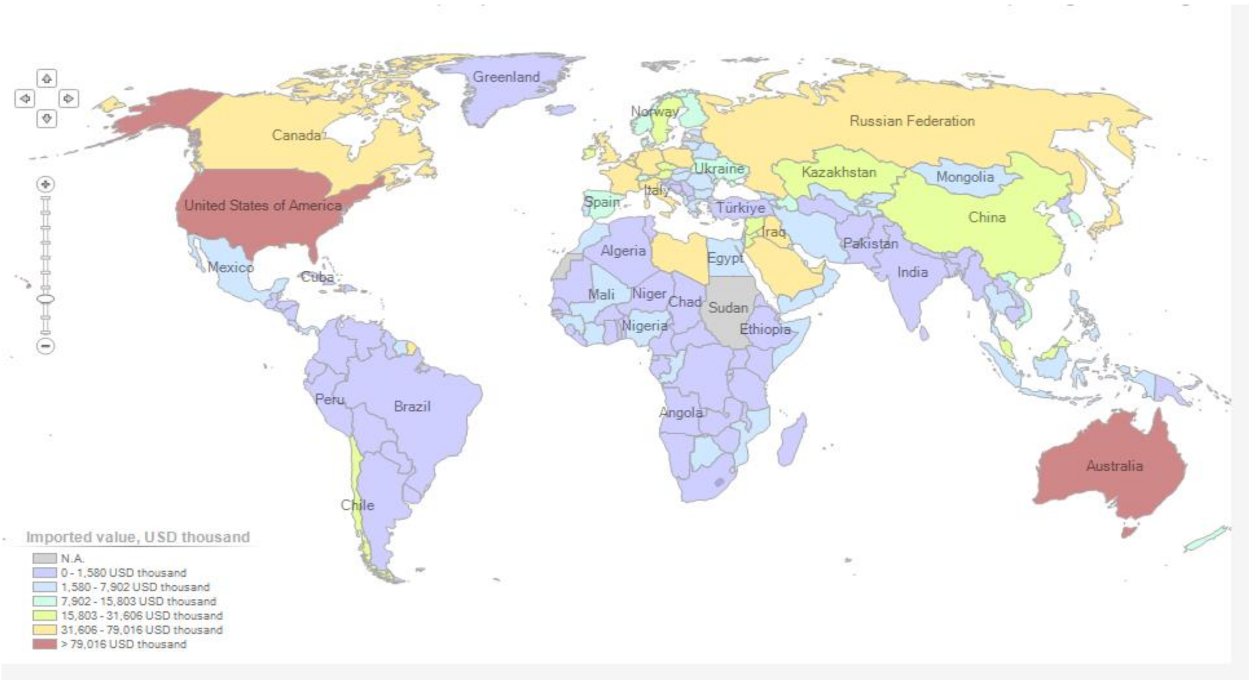

၈။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (HS-Code 090230) လက်ဖက်စိုအား အများဆုံးတင်သွင်းခဲ့သည့် ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း ၁၀ နိုင်ငံမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဩစတြေးလျ၊ အီရတ်၊ ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ ကနေဒါ၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၊ တရုတ်(ဟောင်ကောင်)၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်ကို ITC Trade Map အရသိရှိရသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် သွင်းကုန်တန်ဖိုး ကန်ဒေါ်လာ ၁၅၈ ဒသမ ဝ၃၂ သန်းရှိပြီး ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စိုဈေးကွက်၏ ဈေးကွက်ဝေစု ၉ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိထားသည်။ ထို့နောက် ဩစတြေးလျက ကန်ဒေါ်လာ ၈၂ ဒသမ ၃၅၃ သန်းဖိုးတင်သွင်း၍ ဈေးကွက် ဝေစု ၄ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဒုတိယ၊ အီရတ်က ကန်ဒေါ်လာ ၇၅ ဒသမ ၃၃၅ သန်း ဖိုးတင်သွင်း၍ ဈေးကွက်ဝေစု ၄ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တတိယနေရာတွင်ရှိသည်။ အလားတူ ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ ကနေဒါ၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှား ဖက်ဒရေးရှင်း၊ တရုတ်(ဟောင်ကောင်)၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံတို့က အစဉ်လိုက် ရပ်တည်လျက်ရှိကြသည်။ ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စိုတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံပေါင်း (၂၁၉) နိုင်ငံရှိပြီး ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း (၁၀) နိုင်ငံ၏ တစ်တန်ပေါက်ဈေးများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံက ဝယ်ယူသည့်ဈေးမှာ တစ်တန်လျှင် ၁၁၆၅၂ ဒေါ်လာဖြင့်အမြင့်ဆုံးဖြစ်ပြီး၊ တရုတ်(ဟောင်ကောင်)နိုင်ငံက ဝယ်ယူသည့်ဈေးမှာ တစ်တန်လျှင် ၁၁၂၃၁ ဒေါ်လာနှင့် ဒုတိယ၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံက ဝယ်ယူ သည့်ဈေးမှာ တစ်တန်လျှင် ၁၁၀၇၅

ဒေါ်လာနှင့် တတိယ၊ ဩစတြေးလျနိုင်ငံက ဝယ်ယူသည့် ဈေးမှာ တစ်တန်လျှင် ၉၃၃၀ ဒေါ်လာနှင့် စတုတ္ထ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ဝယ်ယူသည့် ဈေးမှာ တစ်တန်လျှင် ၉၂၆၄ ဒေါ်လာနှင့် ပဉ္စမတို့ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ လက်ဖက်စိုတင်ပို့သည့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံများ (၂၀၂၃ ခုနှစ်)

Fig 2: List of supplying markets for the product imported by Myanmar in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Myanmar's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
1	China	28	75.7	7	4000
2	Sri Lanka	7	18.9	4	1750
3	Taipei, Chinese	2	5.4	-	-
	World	37	100	11	3364

Source: ITC Trade Map

၉။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လက်ဖက်စိုအများဆုံးတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများမှာ ITC Trade Map အရ တရုတ်၊ သီရိလင်္ကာနှင့် တရုတ် (တိုင်ပေ) နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဈေးကွက်တွင် ၇၅ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း ဖြင့် ဈေးကွက်ဝေစုအများဆုံးရရှိထားပြီး သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ဖက်ဈေးကွက်တွင် ၁၈ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဒုတိယအများဆုံးဈေးကွက် ရရှိထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လက်ဖက်အများဆုံးတင်ပို့သည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာတွင်သာမက အာရှနိုင်ငံများ၏ လက်ဖက်စိုတင်ပို့မှုတွင် ထိပ်တန်းအဆင့်နိုင်ငံများတွင်ပါဝင်ကြောင်း၊ ဒုတိယအများဆုံးတင်ပို့သည့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများ၏ လက်ဖက်စို တင်ပို့မှုတွင် ပထမအဆင့်ဖြစ်ကြောင်း၊ တတိယအများဆုံးတင်သွင်းသည့် တရုတ် (တိုင်ပေ)နိုင်ငံသည်ကမ္ဘာတွင်သာမက အာရှနိုင်ငံများ၏ လက်ဖက်တင်ပို့မှုတွင် ထိပ်တန်းအဆင့်နိုင်ငံများတွင် ပါဝင်ကြောင်း TC Trade Map အချက်အလက်အရ တွေ့ရှိရသည်။

မြန်မာ့လက်ဖက်စို အများဆုံးတင်သွင်းသည့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံများ (၂၀၂၃)

Fig3: Top 10 Importers of Myanmar in 2023

No	Importers	Select your indicators			
		Value exported in 2023 (USD thousand)	Quantity exported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in Myanmar's exports (%)
1	Thailand	547	518	1056	98
2	United Kingdom	8	1	8000	1.4
3	Germany	2	-	-	0.4
4	Czech Republic	1	-	-	0.2
	World	558	520	1073	100

Source: ITC Trade Map

၁၀။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံမှလက်ဖက်စိုအား အများဆုံးတင်သွင်းသည့် နိုင်ငံများမှာ ထိုင်း၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ ဂျာမနီနှင့် ချက်သမ္မတနိုင်ငံ တို့ဖြစ်ကြသည်။ ITC Trade Map အချက်အလက်အရ သိရှိရသည်။ ထိုင်းသည် ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံးတင်သွင်းထားပြီး၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းက ၁ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဂျာမနီက သုည ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း တို့ဖြင့်တင်သွင်းထားကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ၅ နှစ်တာ ကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စိုတင်ပို့မှု

၁၁။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စိုတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် တန်ဖိုးမှာ တစ်ဖက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့လက်ဖက်တင်ပို့မှုတန်ဖိုးနှင့် အဆင့်နေရာပြဇယား

Fig 4: List of exporters for the selected product Unit: US Dollar thousand

No	Exporters	Exported value in 2019	Exported value in 2020	Exported value in 2021	Exported value in 2022	Exported value in 2023
1	Sri Lanka	594004	563504	614794	543697	614793
2	Poland	183463	193453	185944	183408	171203
3	China	260138	329379	265852	212174	152141
4	United Kingdom	96496	99054	95116	87756	91845
5	India	70115	86637	94402	82271	89072
6	Germany	85218	74415	81089	84612	82357
7	United Arab Emirates	173856	236110	241935	295202	70833
8	United States of America	58618	45622	49008	53441	48976
9	Taipei, Chinese	59495	43603	55206	49522	46685
10	Netherlands	30454	42654	39671	31236	45435
55	Myanmar	71	600	767	330	558
	World	2115521	2178496	2220209	2127487	1852996

Source: ITC Trade Map

မှုရင်းဇယားတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၅၅) တွင်ရှိပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထိ ၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စို တင်ပို့မှုပမာဏနှင့် အဆင့် နေရာပြဇယား

Fig 5: List of exporters for the selected product **Unit: Tons**

No	Exporters	2019 Exported quantity, Tons	2020 Exported quantity, Tons	2021 Exported quantity, Tons	2022 Exported quantity, Tons	2023 Exported quantity, Tons
1	Sri Lanka	110681	102406	104779	94650	98926
2	India	14828	16793	15952	16033	18045
3	Kenya	4948	7299	12582	13706	17522
4	Uganda	16972	19691	24913	21382	15720
5	Poland	17090	18329	15809	16738	13838
6	United Kingdom	14314	14257	11975	12291	10211
7	Netherlands	3042	4345	4308	2980	7439
8	China	9273	10012	8791	8081	6842
9	Germany	6183	6100	6175	7265	6194
10	Belgium	6197	3250	3156	5617	5770
34	Myanmar	113	1628	2266	1271	520
	World	309728	308632	320037	No Quantity	No Quantity

Source: ITC Trade Map

မှုရင်းဇယားတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၃၄) တွင်ရှိပါသည်။

၁၂။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် လက်ဖက်စိုတင်ပို့သော နိုင်ငံ (၁၃၁) နိုင်ငံရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် ပမာဏအားဖြင့်တင်ပို့မှုတွင် အဆင့်(၅၅)နှင့် တန်ဖိုးအားဖြင့် တင်ပို့မှုတွင် အဆင့် (၃၄) နေရာတွင် ရှိနေပါသည်။

အာရှတွင် လက်ဖက်စိုတင်သွင်းသော ထိပ်တန်း (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃)

Fig 6: Top 10 Asia Importers in 2023

No	Importers	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in world imports (%)
1	Iraq	75335	17402	4329	4.4
2	Saudi Arabia	70846	9412	7527	4.2
3	Hong Kong, China	56796	5057	11231	3.3
4	Japan	50260	2509	20032	3
5	United Arab Emirates	43087	7273	5924	2.5
6	Jordan	29553	2580	11455	1.7
7	China	27710	1952	14196	1.6
8	Kazakhstan	20316	3165	6419	1.2
9	Malaysia	20132	2574	7821	1.2
10	Singapore	19678	1520	12946	1.2
47	Myanmar	37	11	3364	0
	Asia Aggregation	594345	78146	7606	34.9

Source: ITC Trade Map

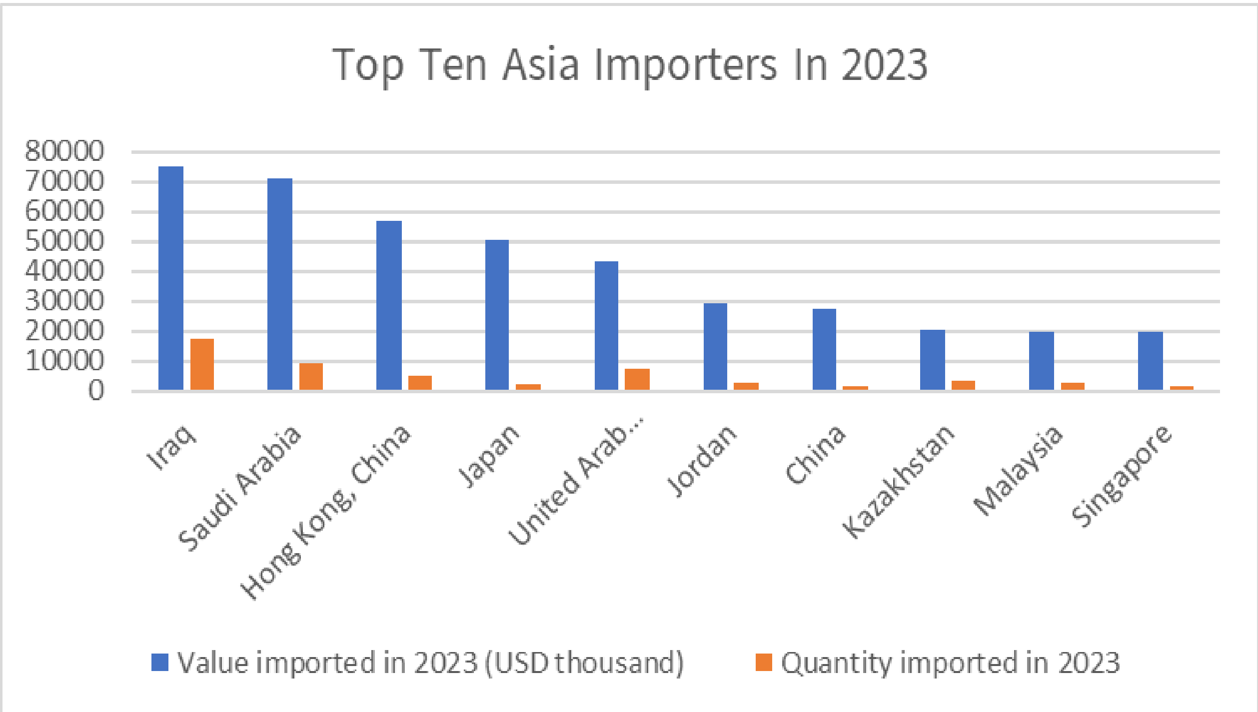

၁၃။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လက်ဖက်စိုကို အာရှနိုင်ငံများအနက် အများဆုံးဝယ်ယူလျက်ရှိသော နိုင်ငံများမှာ အီရတ်၊ ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ တရုတ် (ဟောင်ကောင်)၊ ဂျပန်၊ အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စု၊ ဂျော်ဒန်၊ တရုတ်၊ ကာဇက်စတန်၊ မလေးရှား၊ ၊ စင်ကာပူတို့က အစဉ်လိုက် ရှိကြသည်။ အီရတ်သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် တွင် သွင်းကုန်တန်ဖိုး ကန်ဒေါ်လာ ၇၅ ဒသမ ၃၃၅ သန်းဖိုးနှင့် အရေအတွက် ၁၇၄၀၂ တန်ဖြင့် အများဆုံးဝယ်ယူခဲ့ပြီး ဆော်ဒီအာရေဗျက ကန်ဒေါ်လာ ၇၀ ဒသမ ၈၄၆ သန်းဖိုးနှင့် အရေအတွက် ၉၄၁၂ တန်ဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး၊ တရုတ် (ဟောင်ကောင်)က ကန်ဒေါ်လာ ၅၆ ဒသမ ၇၉၆ သန်းဖိုးနှင့် အရေအတွက် ၅၀၅၇ တန်ဖြင့် တတိယအများဆုံး ဝယ်ယူလျက်ရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့နောက် ဂျပန်၊ အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စု၊ ဂျော်ဒန်၊ တရုတ်၊ ကာဇက်စတန်၊ မလေးရှား၊ စင်ကာပူတို့က အစဉ်လိုက်ရှိကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အာရှနိုင်ငံများအနက် လက်ဖက်စိုတင်သွင်းမှုမှာအဆင့် (၄၇) တွင်ရှိကြောင်း ITC Trade Map အရ သိရှိရသည်။

အာရှတွင်လက်ဖက်စိုတင်ပို့သော ထိပ်တန်း (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃)

Fig 7. Top 10 Asia exporters in 2023

No	Exporters	Value exported in 2023 (USD thousand)	Quantity exported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in world exports (%)
1	Sri Lanka	614793	98926	6215	33.2
2	China	152141	6842	22236	8.2
3	India	89072	18045	4936	4.8
4	United Arab Emirates	70833	-	-	3.8
5	Taipei, Chinese	46685	3757	12426	2.5
6	Kazakhstan	22623	3513	6440	1.2
7	Türkiye	22453	4039	5559	1.2
8	Singapore	18514	635	29156	1
9	Indonesia	16444	2726	6032	0.9
10	Pakistan	11928	2076	5746	0.6
21	Myanmar	558	520	1073	0
	Asia Aggregation	1103658			59.6

Source: ITC Trade Map

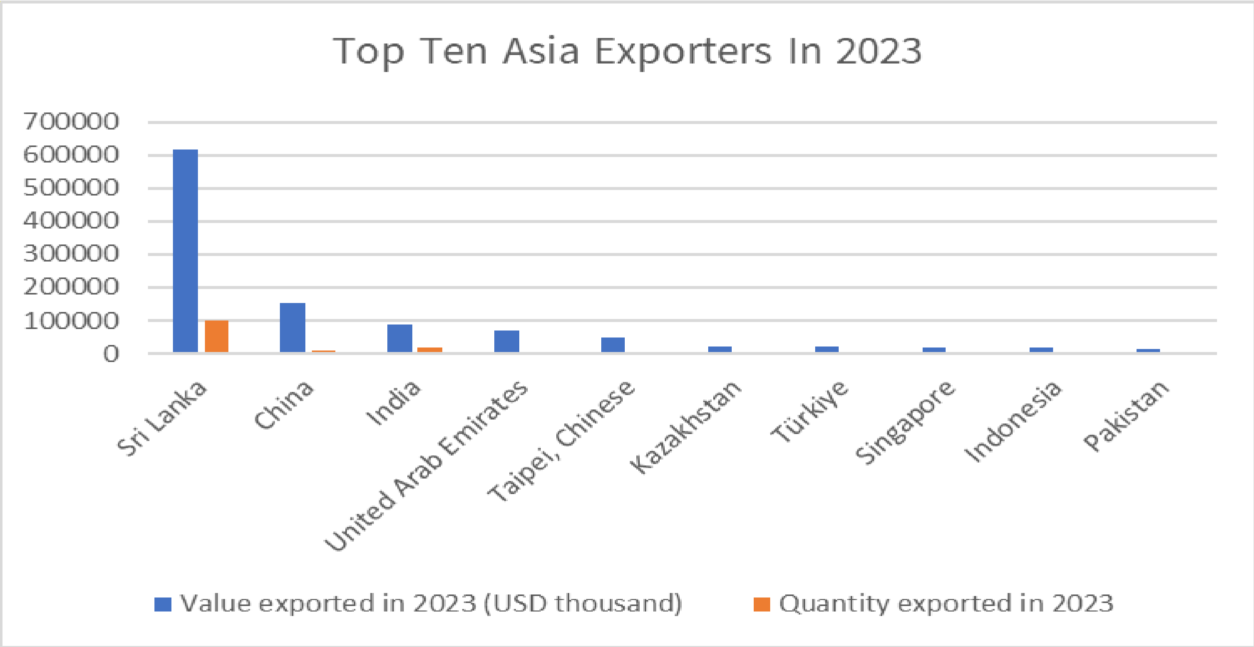

၁၄။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လက်ဖက်စိုကို အာရှနိုင်ငံများအနက် အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိသော နိုင်ငံများမှာ သီရိလင်္ကာ၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ယူအေအီး၊ တရုတ်(တိုင်ပေ)၊ ကာဇက်စတန်၊ တူကီယဲ၊ စင်္ကာပူ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ပါကစ်စတန်နိုင်ငံ တို့ဖြစ်ကြသည်။ သီရိလင်္ကာက ကန်ဒေါ်လာ ၆၁၄ ဒသမ ၇၉၃ သန်းဖိုးနှင့် အရေအတွက် ၉၈၉၂၆ တန်ဖြင့် အများဆုံးရောင်းချခဲ့ပြီး တရုတ်က ကန်ဒေါ်လာ ၁၅၂ ဒသမ ၁၄၁ သန်းဖိုးနှင့် အရေအတွက် ၆၈၄၂ တန်ဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး၊ အိန္ဒိယက ကန်ဒေါ်လာ ၈၉ ဒသမ ၀၇၂ သန်းဖိုးနှင့် အရေအတွက် ၁၈၀၄၅ တန်ဖြင့် တတိယအများဆုံး တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့နောက် ယူအေအီး၊ တရုတ်(တိုင်ပေ)၊ ကာဇက်စတန်၊ တူကီယဲ၊ စင်္ကာပူ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ပါကစ်စတန်နိုင်ငံတို့က အစဉ်လိုက်ရှိကြသည်။ သီရိလင်္ကာနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများတွင်သာမက မြန်မာနိုင်ငံသို့ လက်ဖက်စိုတင်ပို့ရာတွင် အများဆုံးတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများဖြစ်ခဲ့ပြီး၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရှနိုင်ငံများတွင်သာမက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင်လည်း လက်ဖက်စိုအများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချသည့် နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ITC Trade Map အရ သိရှိရသည်။

ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စိုတင်ပို့သော ထိပ်တန်း(၁၀)နိုင်ငံ(၂၀၂၃)၏ တင်ပို့မှုပမာဏ၊ တန်ဖိုး၊ တစ်တန် ဈေးနှုန်းနှင့် ဈေးကွက်ဝေစုပြဇယား

Fig 8. Top 10 World exporters in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value exported in 2023 (USD thousand)	Quantity exported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in world exports (%)
1	Sri Lanka	614793	98926	6215	33.2
2	Poland	171203	13838	12372	9.2
3	China	152141	6842	22236	8.2
4	United Kingdom	91845	10211	8995	5
5	India	89072	18045	4936	4.8
6	Germany	82357	6194	13296	4.4
7	United Arab Emirates	70833	-	-	3.8
8	United States of America	48976	4674	10478	2.6
9	Taipei, Chinese	46685	3757	12426	2.5
10	Netherlands	45435	7439	6108	2.5
55	Myanmar	558	520	1073	0
	other	439661			23.8
	World	1853001			100

Source: ITC Trade Map

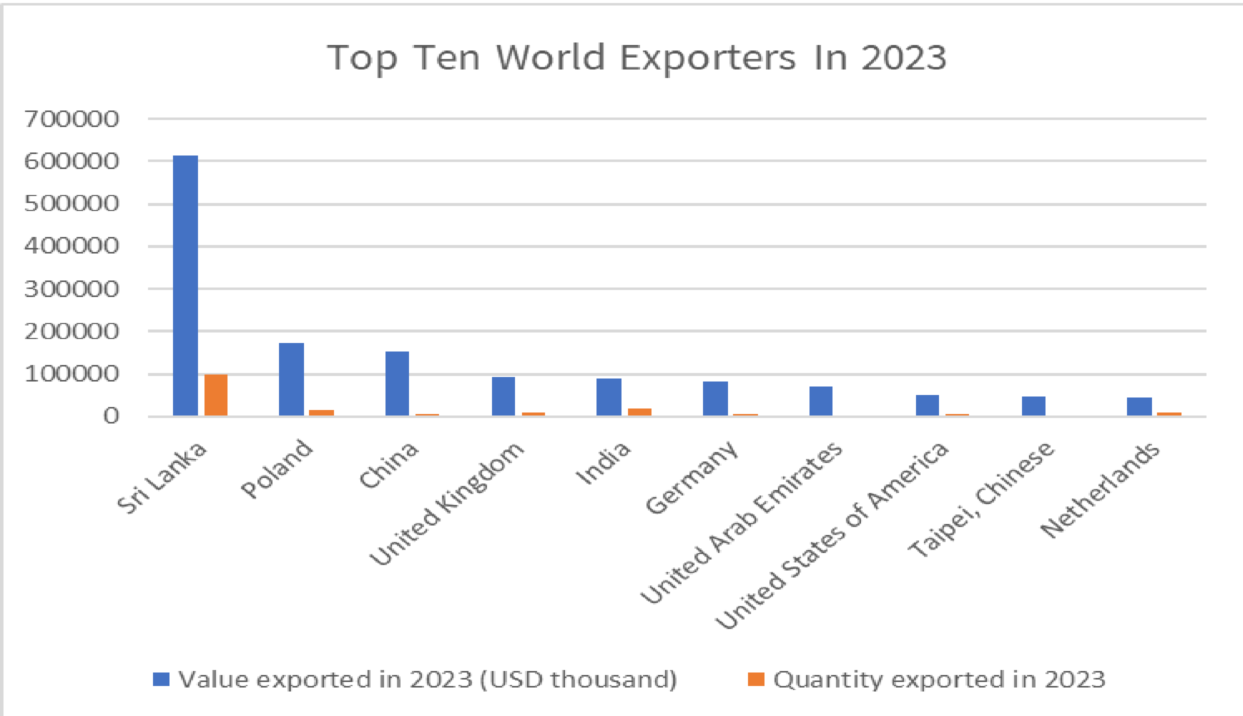

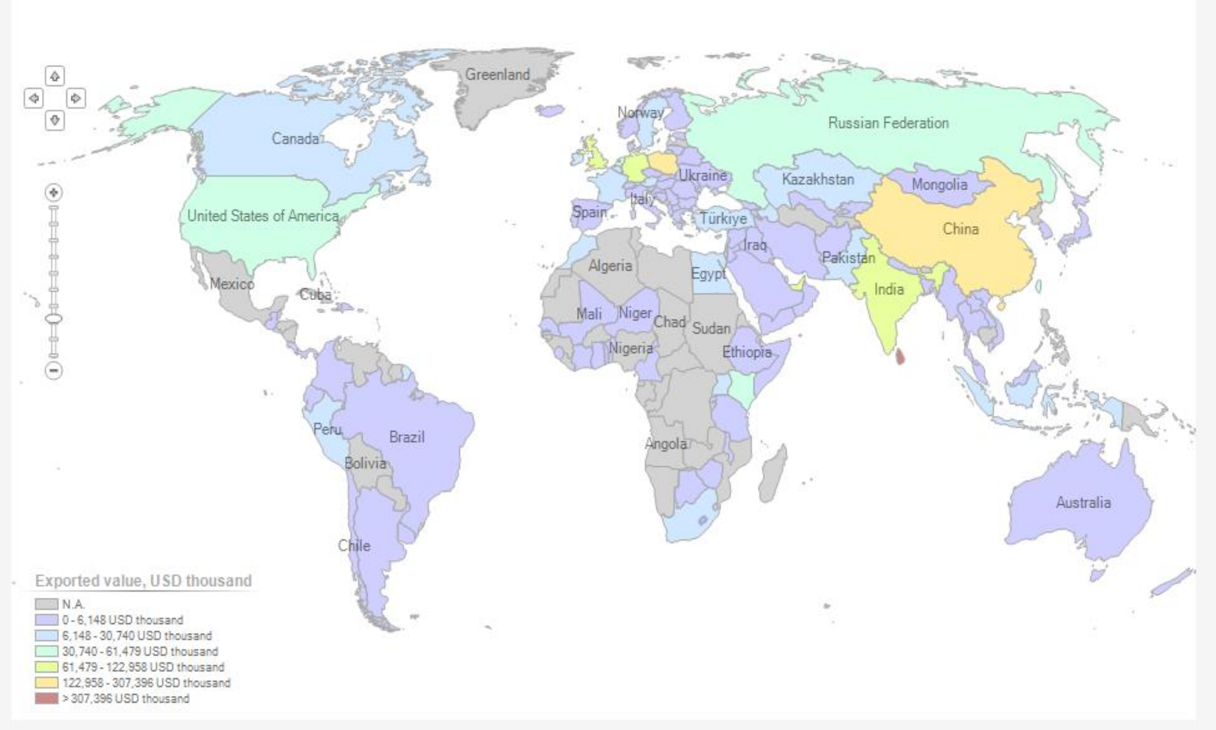

၁၅။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လက်ဖက်စို (HS.Code-090220) အား တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိသော ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း ၁၀ နိုင်ငံမှာ သီရိလင်္ကာ၊ ပိုလန်၊ တရုတ်၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျာမနီ၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ နယ်သာလန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သီရိလင်္ကာက ကန်ဒေါ်လာ ၆၁၄ ဒသမ ၇၉၃ သန်းဖိုးရောင်းချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၃၃ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဦးဆောင်နေသည် ကိုတွေ့ရသည်။ ပိုလန်က ဈေးကွက်ဝေစု ၁၇၁ ဒသမ ၂၀၃ သန်းဖိုးရောင်းချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၉ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဒုတိယ၊ တရုတ်ကဈေးကွက်ဝေစု ၁၅၂ ဒသမ ၁၄၁ သန်း ဖိုးရောင်းချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၈ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်တတိယ ရရှိထားသည်။ ထို့နောက် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျာမနီ၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)၊ နယ်သာလန်တို့က အစဉ်လိုက်ရှိကြသည်။ ဈေးနှုန်းအနေဖြင့် တရုတ်က ပထမ၊ ဂျာမနီက ဒုတိယ၊ တရုတ် (တိုင်ပေ)က တတိယ၊ ပိုလန်က စတုတ္ထနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ပဉ္စမတို့ဖြစ်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့လက်ဖက်စို တင်ပို့သောနိုင်ငံ (၁၃၁) နိုင်ငံရှိပြီး မြန်မာက အဆင့် (၅၅) နေရာတွင်ရှိသည်။

EU နိုင်ငံများမှ လက်ဖက်စိုတင်သွင်းမှု

၁၆။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လက်ဖက်စိုအများဆုံး တင်သွင်းခဲ့သော EU ထိပ်တန်းနိုင်ငံများမှာ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၊ နယ်သာလန်၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ အီတလီ၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ပိုလန်၊ အိုင်ယာလန်နှင့် ဆွီဒင် နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၅) နှစ်တာ ကာလအတွင်း တန်ဖိုးအားဖြင့်တင်သွင်းမှု ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၂) နှစ်တာကာလအတွင်း တန်ဖိုးအားဖြင့်တင်သွင်းမှုရာခိုင်နှုန်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်-

EU တွင် ကော်ဖီတင်သွင်းသော ထိပ်တန်း (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃)

Fig 9. Top Ten EU Importers with the Biggest Growth in value Between 2018 and 2022

NO	Importers	Select your indicators	
		Annual growth in value between 2019-2023 (%)	Annual growth in value between 2022-2023 (%)
	Europe Aggregation		
1	Germany	12	0
2	France	-4	-9
3	Russian Federation	-2	2
4	Netherlands	-3	-7
5	United Kingdom	7	11
6	Italy	-1	6
7	Belgium	6	20
8	Poland	2	-18
9	Ireland	-3	19
10	Sweden	0	20
	World	2	-4

source: ITC Trade Map

၁၇။ လက်ဖက်စို အများဆုံးတင်သွင်းသော EU ထိပ်တန်းနိုင်ငံများ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွက်တင်သွင်းမှုပမာဏနှင့်တန်ဖိုး၊ တစ်တန်ဈေးနှုန်းနှင့် ဈေးကွက်ဝေစု အခြေအနေများကို အောက်ပါဇယားဖြင့်ဖော်ပြအပ်ပါသည်-

Fig.10 Top Ten EU Importers in 2023

No	Importers	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in world imports (%)
	Europe Aggregation	626834			36.8
1	Germany	63247	9586	6598	3.7
2	France	58914	5056	11652	3.5
3	Russian Federation	58733	7731	7597	3.4
4	Netherlands	56757	5125	11075	3.3
5	United Kingdom	53384	7738	6899	3.1
6	Italy	44705	2622	17050	2.6
7	Belgium	42833	6538	6551	2.5
8	Poland	34795	3533	9849	2
9	Ireland	26547	3549	7480	1.6
10	Sweden	25270	2195	11513	1.5

source: ITC Trade Map

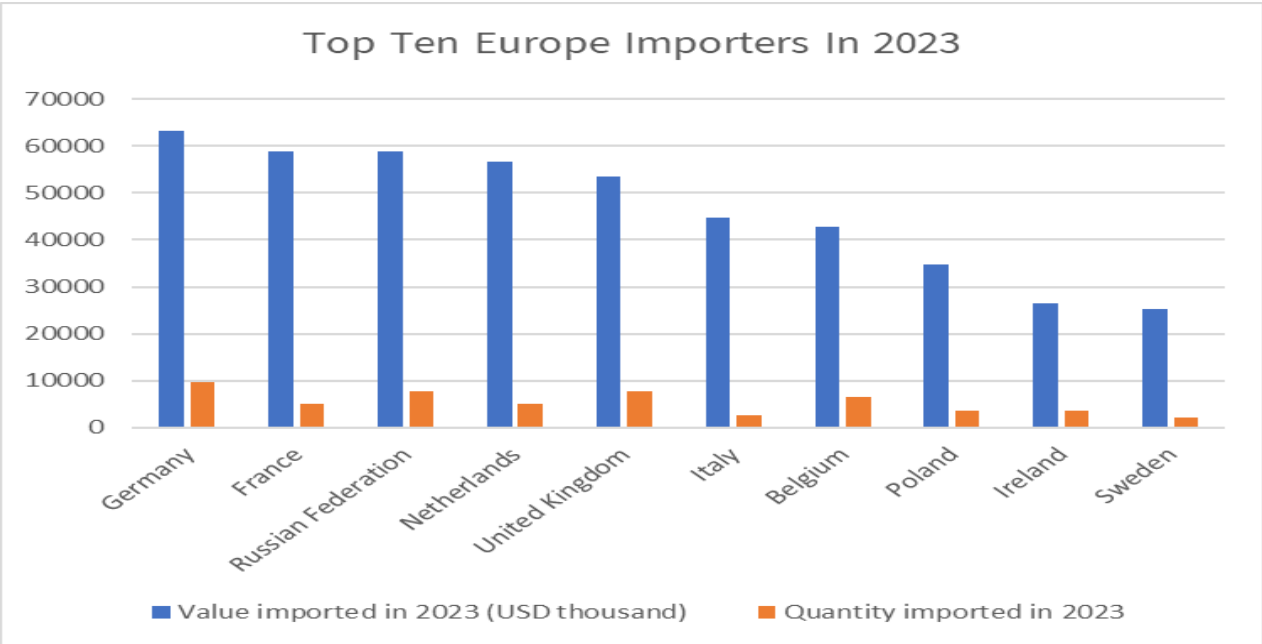

EU နိုင်ငံများတွင် လက်ဖက်စိုတင်ပို့သော ထိပ်တန်း (၁၀) နိုင်ငံ (၂၀၂၃)

Fig.11. Top Ten EU Exporters in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value exported in 2023 (USD thousand)	Quantity exported in 2023	Unit value (USD/unit)	Share in world exports (%)
	Europe Aggregation	540287			29.2
1	Poland	171203	13838	12372	9.2
2	United Kingdom	91845	10211	8995	5
3	Germany	82357	6194	13296	4.4
4	Netherlands	45435	7439	6108	2.5
5	Russian Federation	37100	5672	6541	2
6	Belgium	30600	5770	5303	1.7
7	France	29661	1248	23767	1.6
8	Austria	7652	831	9208	0.4
9	Sweden	6674	426	15667	0.4
10	Ireland	6570	627	10478	0.4
	World	1853001			100

Source: ITC Trade Map

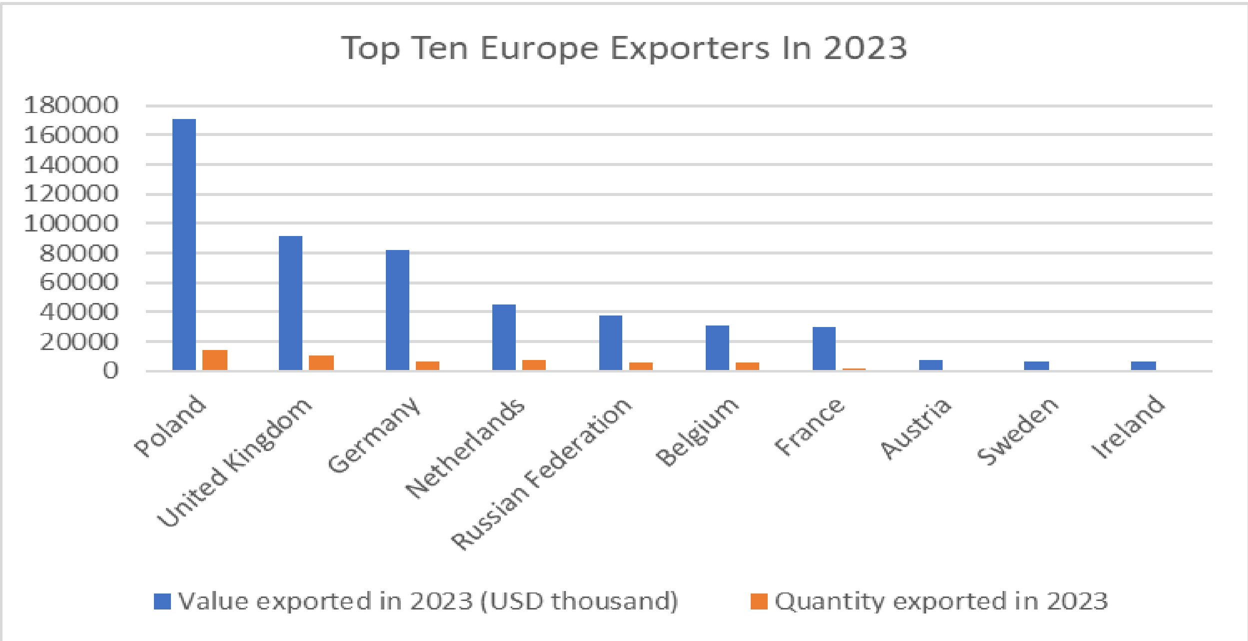

၁၈။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လက်ဖက်စိုအများဆုံး တင်ပို့ခဲ့သော EU ထိပ်တန်းနိုင်ငံများမှာ ပိုလန်၊ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း၊ ဂျာမနီ၊ နယ်သာလန်၊ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ပြင်သစ်၊ ဩစတြီးယား၊ ဆွီဒင်၊ အိုင်ယာလန် နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ပိုလန်က ကန်ဒေါ်လာ ၁၇၁ ဒသမ ၂၀၃

သန်းဖိုးရောင်းချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၉ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဦးဆောင်နေသည် ကိုတွေ့ရသည်။ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းက ဈေးကွက်ဝေစု ၁၇၁ ဒသမ ၂၀၃ သန်းဖိုးရောင်းချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဒုတိယ၊ ဂျာမနီက ဈေးကွက်ဝေစု ၈၂ ဒသမ ၃၅၇ သန်း ဖိုးရောင်းချနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၄ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တတိယရရှိထားသည်။ ထို့နောက် နယ်သာလန်၊ ရုရှား ဖက်ဒရေးရှင်း၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ပြင်သစ်၊ ဩစတြီးယား၊ ဆွီဒင်၊ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတို့က အစဉ်လိုက် ရှိကြသည်။ ဈေးနှုန်းအနေဖြင့် ပြင်သစ်က ပထမ၊ ဆွီဒင်က ဒုတိယ၊ ဂျာမနီက တတိယ၊ ပိုလန်က စတုတ္ထနှင့် အိုင်ယာလန်က ပဥ္စမတို့ဖြစ်ကြသည်။

သွင်းကုန်ခွန်လေ့လာချက်

Tariff Rate of Green tea in immediate packings

Partenr	Tariff regime	Applied tariff (as reported)
Netherland	MFN duties (Applied)	0
India	MFN duties (Applied)	1
U A E	MFN duties (Applied)	0
U S A	MFN duties (Applied)	0.064
	Preferential tariff for GSP countries	0
Russian Federation	MFN duties (Applied)	0
Philippine	MFN duties (Applied)	0.03
	Preferential tariff for AANZFTA countries	0
	Preferential tariff for ASEAN countries	0
Kazakhstan	MFN duties (Applied)	0
Uzberkistan	General tariff (Non-MFN)	0
Thailand	MFN duties (Applied)	0.9
	Preferential tariff for ASEAN countries	0
Taipei chinese	MFN duties (Applied)	0.17
Morocoo	MFN duties (Applied)	0.025
Pakistan	MFN duties (Applied)	0,11
Germany	MFN duties (Applied)	0
France	MFN duties (Applied)	0
United Kingdom	MFN duties (Applied)	0
China	MFN duties (Applied)	0.15
	Preferential tariff for 2 Least Developed Countries	0
	Preferential tariff for ASEAN countries	0
Malaysia	MFN duties (Applied)	0

Source: Market Access Map

၁၉။ အခွန်စည်းကြပ်မှုများကို လေ့လာရာတွင် နယ်သာလန်၊ ယူအေအီး၊ ရုရှား၊ ကာဇက်စတန်၊ ဥဇဘက်ကစ္စတန်၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလန်၊ မလေးရှားတို့က MFN duties သုည ရာခိုင်နှုန်း၊ အိန္ဒိယက MFN duties တစ်ရာခိုင်နှုန်း၊ အမေရိကန်က MFN duties သုညဒသမ ၀၆၄ ရာခိုင်နှုန်း၊ GSP Countries သုညရာခိုင်နှုန်း၊ ဖိလစ်ပိုင်က MFN duties သုညဒသမ ၀၃ ရာခိုင်နှုန်း၊ AANZFTA Countries၊ ASEAN Countries သုညရာခိုင်နှုန်း၊ ထိုင်းက MFN duties သုညဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ ASEAN Countries သုညရာခိုင်နှုန်း၊ တိုင်ပေ(တရုတ်)က MFN duties သုညဒသမ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ မော်ရိုကိုက MFN duties သုညဒသမ ၀၂၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပါကစ္စတန်က MFN duties သုညဒသမ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်း တရုတ်က MFN duties သုညဒသမ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ LDC Countries၊ ASEAN Countries သုညရာခိုင်နှုန်း သတ်မှတ်ထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

အလားအလာရှိသော ဈေးကွက်တစ်ခုစီလေ့လာချက်

ထိုင်းဈေးကွက်

Fig 12: Top 10 world exporters to Thailand in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Thailand's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	4960	100	236	21017
1	Indonesia	2171	43.8	87	24954
2	Singapore	777	15.7	8	97125
3	Poland	690	13.9	34	20294
4	China	495	10	20	24750
5	Taipei, Chinese	203	4.1	36	5639
6	Sri Lanka	140	2.8	10	14000
7	France	77	1.6	1	77000
8	Malaysia	75	1.5	13	5769
9	Germany	68	1.4	2	34000
10	United Kingdom	66	1.3	6	11000

Source: ITC Trade Map

ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းဈေးကွက်

Fig 13: Top 10 world exporters to United Kingdom in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in United Kingdom's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	53384	100	7738	6899
1	Kenya	13069	24.5	3413	3829
2	Poland	9419	17.6	1239	7602
3	Sri Lanka	8145	15.3	673	12103
4	India	4792	9	582	8234
5	Germany	4300	8.1	524	8206
6	Türkiye	3800	7.1	415	9157
7	Ireland	2594	4.9	280	9264
8	United Arab Emirates	1838	3.4	163	11276
9	Singapore	1167	2.2	26	44885
10	Taipei, Chinese	707	1.3	57	12404

source: ITC Trade Map

ဂျာမနီဈေးကွက်

Fig 14: Top 10 world exporters to Germany in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Germany's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	63247	100	9586	6598
1	Sri Lanka	27571	43.6	4969	5549
2	Türkiye	9145	14.5	2254	4057
3	Poland	6556	10.4	529	12393
4	United Kingdom	4560	7.2	503	9066
5	India	2682	4.2	315	8514
6	Austria	1677	2.7	138	12152
7	United Arab Emirates	1615	2.6	148	10912
8	Morocco	1385	2.2	55	25182
9	China	1004	1.6	81	12395
10	Russian Federation	902	1.4	94	9596

source: ITC Trade Map

ချက်သမ္မတနိုင်ငံ ဈေးကွက်

Fig 15: Top 10 world exporters to Czech Republic in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Czech Republic's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	15959	100	1362	11717
1	Poland	4438	27.8	570	7786
2	Netherlands	2318	14.5	122	19000
3	United Arab Emirates	2160	13.5	167	12934
4	Germany	1896	11.9	147	12898
5	Slovakia	1560	9.8	83	18795
6	Sri Lanka	1353	8.5	58	23328
7	United Kingdom	709	4.4	55	12891
8	China	277	1.7	10	27700
9	India	269	1.7	56	4804
10	Taipei, Chinese	265	1.7	56	4732

source: ITC Trade Map

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဈေးကွက်

Fig 16: Top 10 world exporters to United States of America in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in United States of America's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	158032	100	17058	9264
1	India	29694	18.8	4403	6744
2	Sri Lanka	26449	16.7	3122	8472
3	Poland	18119	11.5	1224	14803
4	United Kingdom	17024	10.8	1108	15365
5	Canada	12592	8	569	22130
6	United Arab Emirates	11582	7.3	1119	10350
7	Taipei, Chinese	7699	4.9	1343	5733
8	China	6480	4.1	937	6916
9	Pakistan	4962	3.1	791	6273
10	Germany	4051	2.6	190	21321

source: ITC Trade Map

ဆော်ဒီအာရေဗျ ဈေးကွက်

Fig 17: Top 10 world exporters to Saudi Arabia in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Saudi Arabia's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	Total	70846	100	9412	7527
1	Sri Lanka	39912	56.3	5132	7777
2	India	12496	17.6	2668	4684
3	Egypt	6289	8.9	470	13381
4	Jordan	5608	7.9	419	13384
5	Poland	2999	4.2	85	35282
6	Pakistan	894	1.3	160	5588
7	Kenya	599	0.8	316	1896
8	Indonesia	424	0.6	36	11778
9	United States of America	330	0.5	40	8250
10	Azerbaijan	245	0.3	23	10652

source: ITC Trade Map

ပြင်သစ်၊ ဈေးကွက်

Fig 18: Top 10 world exporters to France in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in France's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	58914	100	5056	11652
1	China	11421	19.4	958	11922
2	Germany	10245	17.4	890	11511
3	Poland	9081	15.4	847	10721
4	United Kingdom	7398	12.6	740	9997
5	Sri Lanka	5199	8.8	566	9186
6	Switzerland	3211	5.5	41	78317
7	India	2612	4.4	199	13126
8	Italy	1859	3.2	132	14083
9	Area Nes	1826	3.1	156	11705
10	Spain	882	1.5	64	13781

source: ITC Trade Map

ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းဈေးကွက်

Fig 19: Top 10 world exporters to Russian Federation in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Russian Federation's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	Total	58733	100	7731	7597
1	Sri Lanka	35399	60.3	4214	8400
2	Kazakhstan	15472	26.3	2499	6191
3	India	2173	3.7	347	6262
4	China	2156	3.7	203	10621
5	Poland	780	1.3	26	30000
6	Lithuania	641	1.1	20	32050
7	Tanzania, United Republic of	416	0.7	222	1874
8	Finland	374	0.6	30	12467
9	Germany	360	0.6	45	8000
10	Türkiye	328	0.6	73	4493

source: ITC Trade Map

တရုတ်(ဟောင်ကောင်) ဈေးကွက်

Fig 20: Top 10 world exporters to Hong Kong, China in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Hong Kong, China's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	56796	100	5057	11231
1	China	34395	60.6	1266	27168
2	Sri Lanka	11237	19.8	1932	5816
3	Taipei, Chinese	2398	4.2	119	20151
4	Japan	1974	3.5	922	2141
5	Singapore	1497	2.6	65	23031
6	United Arab Emirates	1102	1.9	89	12382
7	United Kingdom	1054	1.9	68	15500
8	Kenya	767	1.4	291	2636
9	Macao, China	734	1.3	119	6168
10	Malaysia	264	0.5	24	11000

source: ITC Trade Map

တရုတ် (တိုင်ပေ) ဈေးကွက်

Fig 21: Top 10 world exporters to Taipei, Chinese in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Taipei, Chinese's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	6566	100	615	10676
1	Sri Lanka	3121	47.5	338	9234
2	Poland	1021	15.5	56	18232
3	Indonesia	669	10.2	96	6969
4	India	566	8.6	13	43538
5	Kenya	288	4.4	18	16000
6	United Kingdom	251	3.8	20	12550
7	Thailand	186	2.8	56	3321
8	China	95	1.4	3	31667
9	Germany	90	1.4	3	30000
10	Taipei, Chinese	83	1.3	4	20750

source: ITC Trade Map

စင်္ကာပူဈေးကွက်

Fig 22: Top 10 world exporters to Singapore in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Singapore's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	19678	100	1520	12946
1	Morocco	4283	21.8	151	28364
2	Sri Lanka	2308	11.7	132	17485
3	India	2112	10.7	323	6539
4	China	2094	10.6	124	16887
5	Malaysia	1765	9	276	6395
6	Taipei, Chinese	1258	6.4	93	13527
7	Poland	1160	5.9	30	38667
8	Germany	867	4.4	68	12750
9	United Arab Emirates	862	4.4	87	9908
10	Indonesia	815	4.1	67	12164

source: ITC Trade Map

ပိုလန်ဈေးကွက်

Fig 23: Top 10 world exporters to Poland in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Poland's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	34795	100	3533	9849
1	Sri Lanka	19946	57.3	1971	10120
2	United Arab Emirates	4885	14	429	11387
3	Germany	3047	8.8	209	14579
4	India	2687	7.7	483	5563
5	Netherlands	1610	4.6	170	9471
6	Kenya	486	1.4	68	7147
7	France	370	1.1	15	24667
8	Latvia	316	0.9	33	9576
9	Italy	261	0.8	35	7457
10	China	259	0.7	16	16188

source: ITC Trade Map

ဆွီဒင် ဈေးကွက်

Fig 24: Top 10 world exporters to Sweden in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Sweden's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	25270	100	2195	11513
1	Poland	14900	59	1246	11958
2	Sri Lanka	2950	11.7	279	10573
3	Germany	1963	7.8	137	14328
4	Denmark	1847	7.3	140	13193
5	India	1393	5.5	143	9741
6	United Arab Emirates	1200	4.7	131	9160
7	Netherlands	292	1.2	31	9419
8	United Kingdom	217	0.9	30	7233
9	Kenya	131	0.5	21	6238
10	Czech Republic	108	0.4	3	36000

source: ITC Trade Map

ဩစတြေးလျ ဈေးကွက်

Fig 25: Top 10 world exporters to Austria in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Australia's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	82353	100	8827	9330
1	United Arab Emirates	20064	24.4	1864	10764
2	Sri Lanka	14702	17.9	1545	9516
3	Poland	12601	15.3	1461	8625
4	India	11783	14.3	2018	5839
5	Indonesia	9797	11.9	910	10766
6	Morocco	3864	4.7	149	25933
7	United Kingdom	2397	2.9	135	17756
8	China	2163	2.6	208	10399
9	Germany	1209	1.5	108	11194
10	Taipei, Chinese	899	1.1	68	13221

source: ITC Trade Map

အိုင်ယာလန်ဈေးကွက်

Fig 26: Top 10 world exporters to Ireland in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Ireland's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	26547	100	3549	7480
1	United Kingdom	22546	84.9	2738	8234
2	Kenya	1683	6.3	279	6032
3	Netherlands	811	3.1	312	2599
4	Poland	394	1.5	46	8565
5	Sri Lanka	257	1	15	17133
6	India	209	0.8	13	16077
7	Germany	113	0.4	81	1395
8	Belgium	111	0.4	29	3828
9	China	85	0.3	5	17000
10	Morocco	67	0.3	2	33500

source: ITC Trade Map

ဘယ်လ်ဂျီယံဈေးကွက်

Fig 27: Top 10 world exporters to Belgium in 2023

No	Exporters	Select your indicators			
		Value imported in 2023 (USD thousand)	Share in Belgium's imports (%)	Quantity imported in 2023	Unit value (USD/unit)
	World	42833	100	6538	6551
1	Sri Lanka	17565	41	3423	5131
2	Türkiye	9099	21.2	2185	4164
3	Netherlands	6444	15	361	17850
4	France	5042	11.8	204	24716
5	Germany	1496	3.5	114	13123
6	Poland	1489	3.5	131	11366
7	United Kingdom	689	1.6	33	20879
8	United Arab Emirates	201	0.5	24	8375
9	Luxembourg	153	0.4	7	21857
10	Taipei, Chinese	105	0.2	8	13125

source: ITC Trade Map

၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင်လက်ဖက် စိုက်ပျိုးဧက၊ ရိတ်ဧက၊ အထွက်နှုန်း

Fig 28: လက်ဖက် စိုက်ပျိုးဧက၊ ရိတ်ဧက၊ အထွက်နှုန်း

ခုနှစ်	စိုက်ဧရိယာ (ဧက)	ရိတ်ဧရိယာ (ဧက)	အထွက်နှုန်း (ပိဿာ)	အထွက် (ပိဿာ)
၂၀၂၂-၂၀၂၃	၂၄၂၁၂၁	၂၂၇၉၉၅	၂၉၆.၀၃	၆၇၄၉၄၃၂၀
၂၀၂၁-၂၀၂၂	၂၄၀၅၇၅	၂၂၅၁၇၄	၂၇၄.၁၁	၆၁၇၂၁၃၃၂
နှိုင်းယှဉ်ချက်	(+) ၁၅၄၆	(+) ၂၈၂၁	(+) ၂၁.၉၂	(+) ၅၇၇၂၉၈၈

source: စိုက်ပျိုးရေး

စိုက်ဧရိယာ

၂၀။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း လက်ဖက်စိုက်ဧရိယာမှာ (၂၄၂၁၂၁) ဧက ဖြစ်၍ ယခင်နှစ်စိုက်ဧရိယာ(၂၄၀၅၇၅)ဧကနှင့်နှိုင်းယှဉ်သော်(၁၅၄၆)ဧကတိုးပါသည်။ကချင်ပြည်နယ်၊ကရင်ပြည်နယ်၊စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ဈေးကွက်ပိုမိုတိုးတက်

ကောင်းမွန်လာသဖြင့် လုပ်မြေ၊ မြေရိုင်းနှင့် တောရိုင်းများ တိုးချဲ့ဖော်ထုတ် စိုက်ပျိုးခဲ့ခြင်းနှင့် သီးညှပ်စိုက်ပျိုးခြင်းများ ပိုမိုခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ရိတ်သိမ်းဧရိယာ

၂၁။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း လက်ဖက်ရိတ်သိမ်းဧရိယာမှာ (၂၂၇၉၉၅) ဧကဖြစ်၍ ယခင်နှစ် ရိတ်သိမ်းဧရိယာ (၂၂၅၁၇၄)ဧကနှင့် နှိုင်းယှဉ်သော်(၂၈၂၁)ဧကတိုးခဲ့ပါသည်။ စိုက်ဧရိယာတိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးနိုင်ခဲ့ခြင်းနှင့် ခူးဆွတ်နိုင်သော သက်တမ်းပြည့်စိုက်ခင်းများအား ပိုမိုဆွတ်ခူးလာနိုင်ခြင်း ကြောင့် ရိတ်သိမ်းဧရိယာတိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တစ်ဧကအထွက်နှုန်း

၂၂။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း လက်ဖက်(ရွက်စိမ်း)တစ်ဧကအထွက်နှုန်းမှာ (၂၉၆.၀၃) ပိဿာ နှုန်းဖြစ်၍ ယခင်နှစ်တစ်ဧကအထွက်နှုန်း(၂၇၄.၁၁)ပိဿာနှုန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်သော်(၂၁.၉၂)ပိဿာ ပိုမိုခဲ့ပါသည်။ စီးပွားရေးအရတွက်ချေကိုက်သဖြင့် သွင်းအားစုများစနစ်တကျထည့်သွင်းခြင်း၊ ခူးဆွတ် နိုင်သော သက်တမ်းပြည့်အပင်များသည် အထွက်နှုန်းကောင်းမွန်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

အထွက်နှုန်း

၂၃။ ၂၀၂၂-၂၀၂၃ခုနှစ်အတွင်း လက်ဖက်(ရွက်စိမ်း) အထွက်နှုန်းမှာ (၆၇၄၉၄၃၂၀) ပိဿာ ဖြစ်၍ ယခင်နှစ်အထွက်နှုန်း (၆၁၇၂၁၃၃၂) ပိဿာနှင့်နှိုင်းယှဉ်သော် (၅၇၇၂၉၈၈) ပိဿာ ပိုမိုခဲ့ပါ သည်။ စိုက်ဧရိယာ၊ ရိတ်သိမ်းဧရိယာနှင့် တစ်ဧကအထွက်နှုန်းများ တိုးခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဈေးကွက်များလေ့လာခြင်း

၂၄။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လက်ဖက်အများဆုံးတင်သွင်းသော ထိပ်တန်းနိုင်ငံများကို လေ့လာရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့လက်ဖက်အများဆုံးဝယ်ယူသောနိုင်ငံဖြစ်ပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ ဈေးကွက်ဝေစု ၉ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း (Fig-1) ရရှိထားသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာပေါ်တွင်ကော်ဖီ အများဆုံး တင်ပို့သော ထိပ်တန်းနိုင်ငံများစာရင်း (Fig-8) တွင်ပါဝင်လျက်ရှိသောကြောင့် ဈေးကွက်ဗျူဟာများ၊ နည်းပညာများနှင့် Trade technology များအား လေ့လာသင့်ပါသည်။

၂၅။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဒုတိယအများဆုံးလက်ဖက်တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ ဩစတြေးလျနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဈေးကွက်ဝေစု ၄ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်း (Fig-1) ရရှိထားသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ EU ထိပ်တန်းနိုင်ငံများ (Fig-11) တွင်လည်း လက်ဖက်စို အများဆုံးတင်ပို့ခဲ့သောနိုင်ငံ အဖြစ်ပါဝင်ခဲ့သည်။ ပြည်ပမှတင်သွင်းပြီး Re-Export ဆောင်ရွက်နေသည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

၂၆။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယအများဆုံးလက်ဖက်တင်သွင်းသောနိုင်ငံမှာ အီရတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီးဈေးကွက်ဝေစု ၄ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း (Fig-1) ရရှိထားသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ အာရှဝယ်လိုအားကောင်းသောထိပ်တန်းနိုင်ငံများတွင် အဆင့်(၁)နေရာတွင် ရရှိခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ဝယ်လိုအား(Fig-1)နှင့် အာရှဝယ်လိုအား (Fig-6) ထိပ်တန်းနိုင်ငံများ၏ နှစ်မျိုးလုံးစာရင်းတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ဈေးကွက်ထိုးဖောက်သင့်ပါသည်။

၂၇။ စတုတ္ထနေရာတွင်ရှိသော ကမ္ဘာ့လက်ဖက်အများဆုံးတင်သွင်းခဲ့သည့် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံသည် ဈေးကွက်ဝေစု ၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း (Fig-1) ရရှိထားပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ် အာရှဝယ်လိုအားထိပ်တန်းနိုင်ငံများ (Fig-6) တွင် အဆင့်(၂)နေရာတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ဈေးကွက်ထိုးဖောက်သင့်ပါသည်။

၂၈။ တစ်ဖန် မြန်မာ့လက်ဖက်အများဆုံး တင်သွင်းသောနိုင်ငံစာရင်းဝင်ဖြစ်သည့် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း (Fig-3) သည် ကမ္ဘာတွင်လက်ဖက် အများဆုံးတင်ပို့သည့်နိုင်ငံများစာရင်း (Fig-8) တွင် ပါဝင်ခြင်းနှင့် EU ဝယ်လိုအား ထိပ်တန်းနိုင်ငံများစာရင်း (Fig-10) တွင် ပါဝင်ခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာဈေးကွက်အား ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းကာ ထပ်မံချဲ့ထွင်ခြင်း၊ Trade technology များလေ့လာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံသည်လည်း မြန်မာ့လက်ဖက်အများဆုံးဝယ်ယူသည့်နိုင်ငံ (Fig-3) တွင်ပါဝင်ပြီး၊ ကမ္ဘာ့ဝယ်လိုအား(Fig-1)နှင့် ရောင်းလိုအား(Fig-10) အများဆုံးနိုင်ငံများစာရင်းတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အဆိုပါနိုင်ငံများ၏မူရင်းဈေးကွက်အား မပျောက်ပျက်စေရုံမျှမက ထပ်မံတိုးချဲ့ထိုးဖောက်ခြင်း၊ ဈေးကွက်ဗျူဟာများ၊ နည်းပညာများလေ့လာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၂၉။ မြန်မာနိုင်ငံသို့လက်ဖက်အများဆုံးတင်ပို့ခဲ့သည့် တရုတ် နိုင်ငံ(Fig-2)သည် ကမ္ဘာ (Fig-8) တွင်လည်းကောင်း၊ အာရှ (Fig-7) တွင်လည်းကောင်း လက်ဖက်အများဆုံးတင်ပို့သောနိုင်ငံများ စာရင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အာရှဝယ်လိုအားကောင်းသောနိုင်ငံများစာရင်း (Fig-6) တွင်ပါဝင် ကြောင်း ITC Trade Map Data အရ တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ် ဈေးကွက်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း၍ အဆိုပါနိုင်ငံများ၏ ဈေးကွက်ဗျူဟာများ၊ နည်းပညာနှင့် Trade technology များ လေ့လာကာ ဈေးကွက်မြှင့်တင်သင့်ပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

၃၀။ လက်ဖက်သည် စိမ်းစိုအေးချမ်း၍ မြင့်မားသောတောင်တန်းဒေသများတွင်သာ ပေါက် ရောက်ကြပြီး အပူပိုင်းနှင့် အပူလျော့ပိုင်းဒေသများမှာ စိုက်ပျိုးကြသည်။ အများအားဖြင့် အမြင့်ပေ (၂၀၀၀)မှ (၆၀၀၀)ကျော်အထိမြင့်သော ကုန်းမြင့်နေရာများတွင် စိုက်ပျိုးနိုင်ကြောင်း သိရသည်။ အရည်အသွေးကောင်းသော လက်ဖက်ထွက်ရှိရန်အတွက် အသင့်လျော်ဆုံး အပူချိန်မှာ (၁၀)°C မှ (၃၀)°C ၊ တစ်နှစ်မိုးရေချိန် (၁၂၅၀) မီလီမီတာနှင့် (၀.၅) မှ(၁၀) ဒီဂရီရှိသော တောင်စောင်းများ တွင်စိုက်ပျိုးရကြောင်း သိရှိရသည်။ ပင်လယ်ပြင်မှ အမြင့်ပေ ၁၅၀၀ ကျော်ဒေသများမှ အပူချိန် (၁၈)°C မှ (၂၅)°C နှင့် စိုထိုင်းဆ ၇၅% မှ ၈၅% ရှိပြီး၊ မိုးရေချိန် (၂၀၀၀) မီလီမီတာ၊ (၈၀) လက်မ အောက်ရွာသွန်းသောဒေသများနှင့် PH ၄.၅ မှ ၅.၅ ရှိကာ ရေစိမ့်ဝင်မှုကောင်းမွန်သော မြေတွင် စိုက်ပျိုးပါက အရည်အသွေးကောင်းသောလက်ဖက်ကို ရနိုင်ကြောင်းသိရသည်။ လေပြင်းတိုက်ခတ်မှု၊ ဆီးနှင်းကျမှုနှင့် မိုးရွာသွန်းမှုများလွန်းခြင်းသည် လက်ဖက်အရည်အသွေးကိုကျဆင်းစေနိုင်ကြောင်း သိရသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့လက်ဖက်လုပ်ငန်း တိုးတက်အောင်မြင်လာစေရန် စိုက်ပျိုးသည့်ဒေသ၊ ရာသီဥတုနှင့်ကိုက်ညီနိုင်မည့် လက်ဖက်မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များအား ရွေးချယ်ကာသီးသန့်စိုက်ခင်း သစ်များ တည်ထောင်စိုက်ပျိုးရန် လိုအပ်ပါသည်။

၃၁။ လက်ဖက်မျိုးစေ့မှ မျိုးပွားစိုက်ပျိုးနေမှုအစား ရွေးချယ်ထားသည့်မျိုးကောင်းအပင်များမှ အကိုင်းများကိုရယူကာ ကိုင်းဖြတ်မျိုးပွားစိုက်ပျိုးသည့်စနစ်ကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ လက်ရှိစိုက်ခင်းဟောင်းများမှ အပင်အို၊ အပင်ကြီးများကို အပင်ပျိုများဖြစ်လာစေရန်နှင့်

လက်ဖက်ရွက် အရည်အသွေးနှင့် အထွက်နှုန်းတိုးတက်ထွက်ရှိလာစေရန် လိုအပ်သည့် ကိုင်းဖြတ်ပုံသွင်းခြင်း၊ သဘာဝမြေသြဇာနှင့် ဓာတ်မြေသြဇာများကို စနစ်တကျကျွေးမွေးပြုစုပေးခြင်း၊ လက်ဖက်ခူးဆွတ်ရာတွင် လုပ်အားလျှော့ချနိုင်မည့် စည်းရိုးဖြတ်ကပ်ကြေးဖြင့် အညွန့်ဖြတ်ခြင်း၊ အသေးစားစက်ကိရိယာများ အသုံးပြုခြင်း၊ လက်ဖက်ထုတ်လုပ်မှုနည်းစဉ်များအား ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေမည့်နည်းများဖြင့် အစားထိုးခြင်းစသည့်လုပ်ငန်းများကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သွားသင့်ပါသည်။

၃၂။ လက်ရှိ လက်ဖက်စိုက်ခင်းများမှာ ဓာတ်မြေသြဇာနှင့် ပိုး၊ မှိုသတ်ဆေးများ အသုံးမပြုဘဲ အော်ဂင်းနစ် လက်ဖက်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်းဖြင့် လက်ဖက်စိုက်တောင်သူများ ဝင်ငွေပိုမိုရရှိစေနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက်သာမက၊ ပြည်ပဈေးကွက်များထိ အော်ဂင်းနစ်လက်ဖက်ခြောက်၊ လက်ဖက်စိုများအဖြစ် ပိုမိုတင်ပို့ရောင်းချနိုင်စေရန် အထူးကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၃၃။ ပြည်တွင်းတွင်လည်း လက်ဖက်စားသုံးသည့်အလေ့အထ တိုးတက်နေသဖြင့် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက်အတွက်လက်ဖက်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကိုတိုးချဲ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိပြည်တွင်း၌အဖန်ခြောက်၊ အချိုခြောက်နှင့် လက်ဖက်စိုများကို တံဆိပ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ကုမ္ပဏီများမှ ထုတ်လုပ်ရောင်းချလျက်ရှိပြီး အချို့တံဆိပ်များမှာ ပြည်တွင်းမှာသာမက ပြည်ပနိုင်ငံများထိပါ ဈေးကွက်ရရှိနိုင်သော်လည်း အရည်အသွေး၊ စံနှုန်းများသတ်မှတ်ရောင်းချရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့လက်ဖက်အား တိုးတက်ထုတ်လုပ်နိုင်မည့်နည်းလမ်းနှင့် ပြည်ပသို့တင်ပို့ရာတွင်လည်း အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော လက်ဖက်များတင်ပို့နိုင်မည့်နည်းလမ်းများ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဆောင်ရွက်သွားသင့်ပါသည်။

၃၄။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် လက်ဖက်သီးနှံ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသည့် တောင်သူအစုအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များကို အားပေးကူညီဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခြင်းများဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပခြင်းအားဖြင့် လက်ဖက်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုမြှင့်တင်ရေးသာမက ခေတ်မီနည်းပညာများအသုံးပြုပြီး

အရည်အသွေးမြင့်ထုတ်ကုန်များအဖြစ် ထုတ်လုပ်ရေး၊ ဈေးကွက်ရရှိရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့သော စီးပွားရေးထုတ်ကုန်ဖြစ်စေရေးစသည့် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ လိုအပ်ချက်များအား ကူညီဖြေရှင်းပေးမှုများ ရရှိစေနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာဒေသများရှိ အသေးစား၊ အလတ်စားများ အစုအဖွဲ့များကိုဦးစားပေးကာ တိုးချဲ့ခြင်း၊ ဈေးကွက်ရရှိရေးအတွက် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ ရောင်းဝယ်မှုအပိုင်းတွင် အရည်အသွေးထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်သည့်ဓာတ်ခွဲခန်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်နိုင်သည့် လူသားအရင်းအမြစ်များ လေ့ကျင့်မွေးထုတ်ပေးခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍတစ်ခုလုံးဖွံ့ဖြိုးစေရန် ပုဂ္ဂလိကနှင့် အစိုးရပူးပေါင်းပြီး ဆောင်ရွက်သွားသင့်ပါသည်။

၃၅။ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ရှန်ကျန်းမြို့တွင်ကျင်းပသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်ဖက်ရည်ပွဲတော်တွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်၌ Kokang old tea အမျိုးအစားထုတ်ကုန်ဖြင့် GOLD AWARD ဆုကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် Jade leaf အမျိုးအစားထုတ်ကုန်ဖြင့် GOLD AWARD ဆုအပြင် GOLD leaf အမျိုးအစားထုတ်ကုန်ဖြင့် GOLD AWARD ဆုကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၌ Jade leaf အမျိုးအစားထုတ်ကုန်ဖြင့် Special Gold Award ဆုကိုလည်းကောင်း အသီးသီးရရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် တရုတ်နိုင်ငံ၊ နန်နင်းမြို့တွင် ကျင်းပသော(၂၁)ကြိမ်မြောက် တရုတ်-အာဆီယံ ကုန်စည်ပြပွဲတွင်လည်း 2022 Jade leaf အမျိုးအစားထုတ်ကုန်ဖြင့် Silver Award ဆုကိုရရှိခဲ့ပါသည်။

၃၆။ အချုပ်အားဖြင့် မြန်မာ့လက်ဖက်လုပ်ငန်း တိုးတက်ထုတ်လုပ်နိုင်စေရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရအဖွဲ့ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများမှ လက်ဖက်အတွက် လိုအပ်သည့်ငွေကြေးအရင်းအနှီးအား ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ လက်ဖက်စိုက်တောင်သူများအား စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနမှပညာရှင်များနှင့် ပြည်ပပညာရှင်များ စသည့်အဖွဲ့အစည်းများမှ ဒေသနှင့် သင့်တော်ကိုက်ညီသည့် လက်ဖက်မျိုးကောင်းမျိုးသန့်များအား စိုက်ပျိုးစေခြင်း၊ မိရိုးဖလာစိုက်ပျိုးလျက်ရှိသည့်စနစ်များမှ ခေတ်မီစိုက်ပျိုးနည်းစနစ်များအား အစားထိုးစေခြင်း၊ ခူးဆွတ်မှုမှစ၍ ထုတ်လုပ်မှုနည်းစဉ်များအထိ စနစ်တကျရှိစေခြင်းတို့ကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ဖက်စိုက်ပျိုးသူများအနေဖြင့်လည်း မြန်မာ့လက်ဖက်၏ အနံ့၊ အရသာ၊ အရောင်အသွေး တို့ကို

အလေးထား၍ ကမ္ဘာ့စားသောက်ကုန် ထုတ်လုပ်မှုနည်းစဉ်များ နှင့်အညီထုတ်လုပ်ကာ အရည်အသွေးမြင့်ကုန်ပစ္စည်းများအဖြစ် ပြည်ပသို့ ရောင်းချနိုင်မည်ဆိုပါက ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် ပိုမိုရပ်တည်နိုင်မည်ဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။